

Græsningssystemer og biodiversitet

Andrea Oddershede
Specialkonsulent - SEGES Natur

SEGES

STØTTET AF
Kvægafgiftsfonden

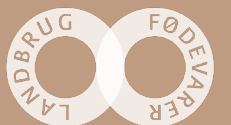

Foto: Michael Straarup Nielsen

I årtusinder har de store græssere skabt og forvaltet enge, overdrev og heder

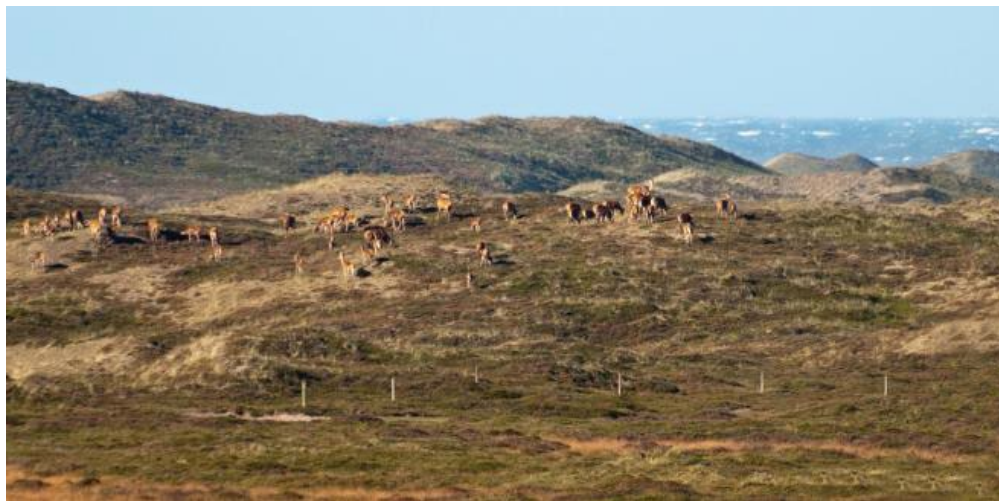
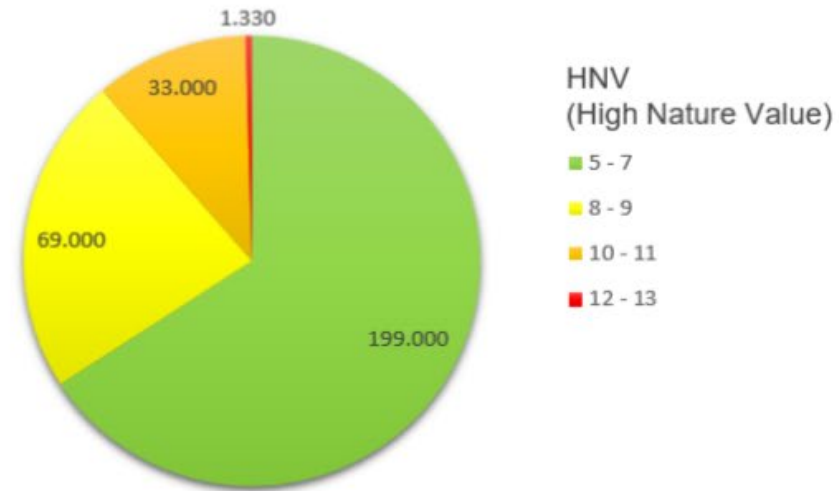
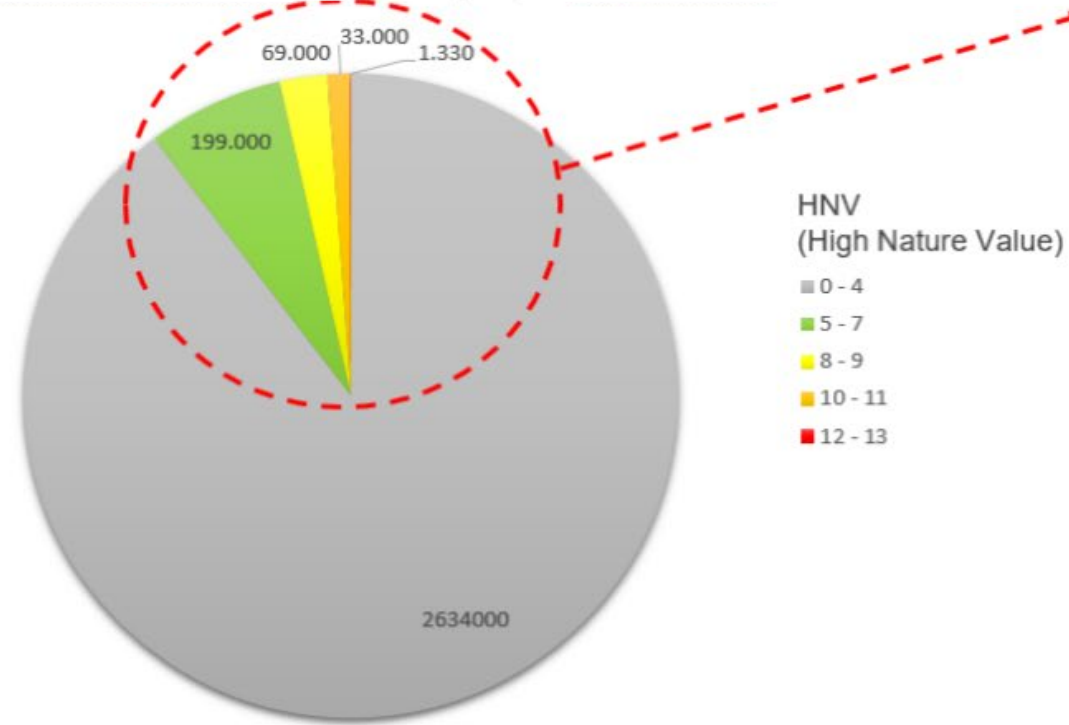

Foto: Bax Lindhardt, Rune Engelbrecht, langeland.dk, Jan Skriver, HP

Naturværdi fordelt på areal (ha) – alle arealer

Naturværdi kan måles – effekten af indsatsen kan måles

Græsning handler om mere end tilgroning og næringsstoffer

Hvad bidrager græsningen med?

Gør det så vildt som muligt – hvad betyder det?

Græsningsstrategier

Type af effekt	Maskinel biomassehøst	Intensiv sommer- græsning	Sommer- græsning	Rotations- græsning	Vinter- græsning	Helårs- græsning	Vild- græsning
Hæmme tilgroning	+++	++	+	+	++	++	++
Hæmme konkurrenceplanter	+++	+++	++	++	+	++	+
Skabe blottet jord	++	+	-/+	+	+++	+++	+++
Abiotisk variation	-/++	++	++	++	+++	+++	++++
Sprede frø	-	+	+	+	+	++	++++
Kulstof variation	-/++	+	+	++	++	+++	++++
Blomstring	++	-	-/+	++	++	+++	+++
Hvirvelløse dyr	-	-	-/+	+	++	+++	+++
Lysstillede veterantræer	+	++	+++	+++	+++	+++	+++
Gødning til faunaen	-	++	++	+	-	+++	++++
Ådsler	-	-	-	-	-	-	++++

Græsning skaber biodiversitet gennem forstyrrelser

Græsning skaber biodiversitet gennem BLOMSTER

Er du i tvivl om du har det rigtige græsningstryk, så tjek at der er blomstrende blomster på arealet gennem hele vækstsæsonen

OBS Nedbidning om sommeren er katastrofalt for insekterne

Græsning skaber biodiversitet gennem forstyrrelser - hede-eksempel

Gør det så vildt som muligt

Træer og buske - forstyrrelser

Gør det så vildt som muligt

Gør det så vildt som muligt

Andre forstyrrelser

Gør det så vildt som muligt

**Forekomst af
Stregmøgbille
1890 - 1971**
Aphodius merdarius

Antal lokaliteter = 25
Genereret 25-5-2016
© Naturbasen ApS

- efter 2006
- før 2006
- før og efter 2006

**Forekomst af
Humlerovbille
1873 - 2016**
Emus hirtus

Antal lokaliteter = 27
Genereret 6-6-2016
© Naturbasen ApS

- efter 2006
- før 2006
- før og efter 2006

SEGES

Kontinuer tilførsel af lort til arealet

Foto: Martin Rungø Hillingsøe, Morten DD Hansen

Gør det så vildt som muligt

Gør det så vildt som muligt

Tilskudsfodring

Naturligt dyretryk justeres efter arealets vinterbæreevne

- Høj omsætning af organisk stof
- Sandsynlighed for mineralisering og udpining
- Flere blomster
- Påvirkning på træer, buske og andre ikke-velsmagende arter, f.eks. lysesiv.

Gør det så vildt som muligt

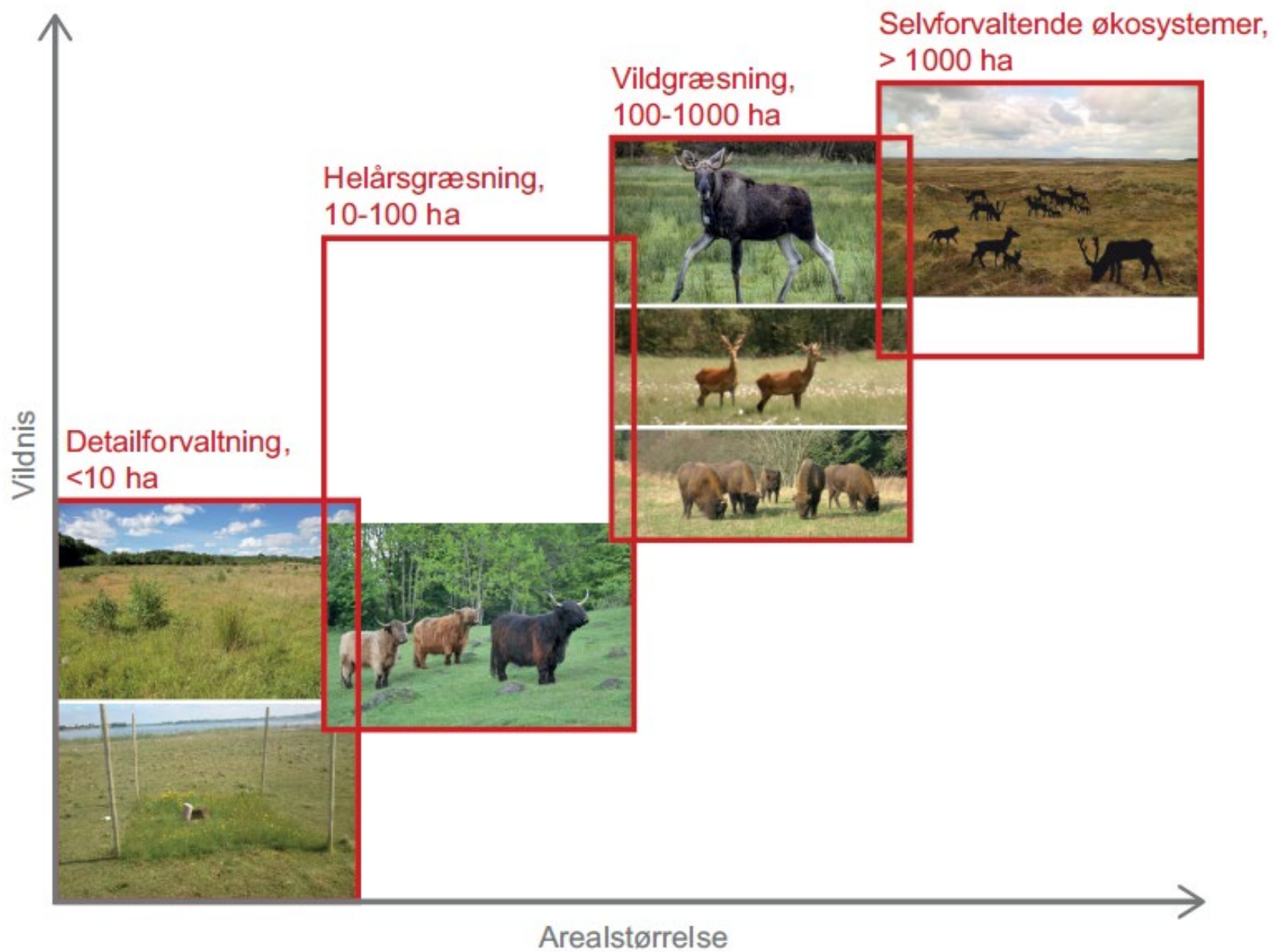
SEGI

Foto: Anne D. Lund

Areal og græsning

Fløjgaard, C., Bladt, J. & Ejrnæs, R. 2017. Naturpleje og arealstørrelser med særligt fokus på Natura 2000 områderne. Aarhus Universitet, DCE - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 228.

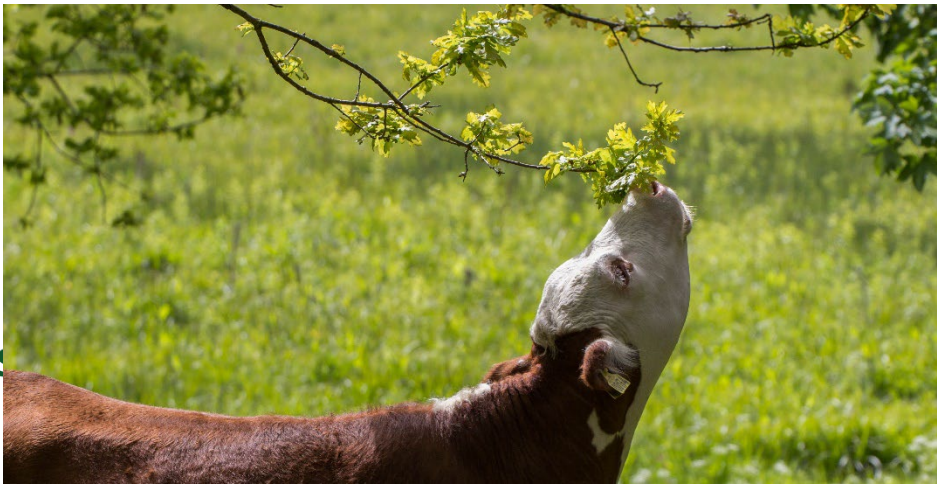

Store arealer

Helårsgræsning – helst uden tilskudsfodring

- Det tætteste vi kan komme et naturligt græsningssystem
- Belægningsgraden er styret af fødetilgængeligheden om vinteren
- Brede fødenicher om vinteren (flere vedplanter bliver spist)
- Gerne samgræsning
- Undgår nedbidning om sommeren
- Bedst på store varierede arealer
- Inkluder gerne vandløb/sø, skov og højtliggende arealer
- Mulighed for skovbryn og parklignende græsningsarealer

Gør det så vildt som muligt

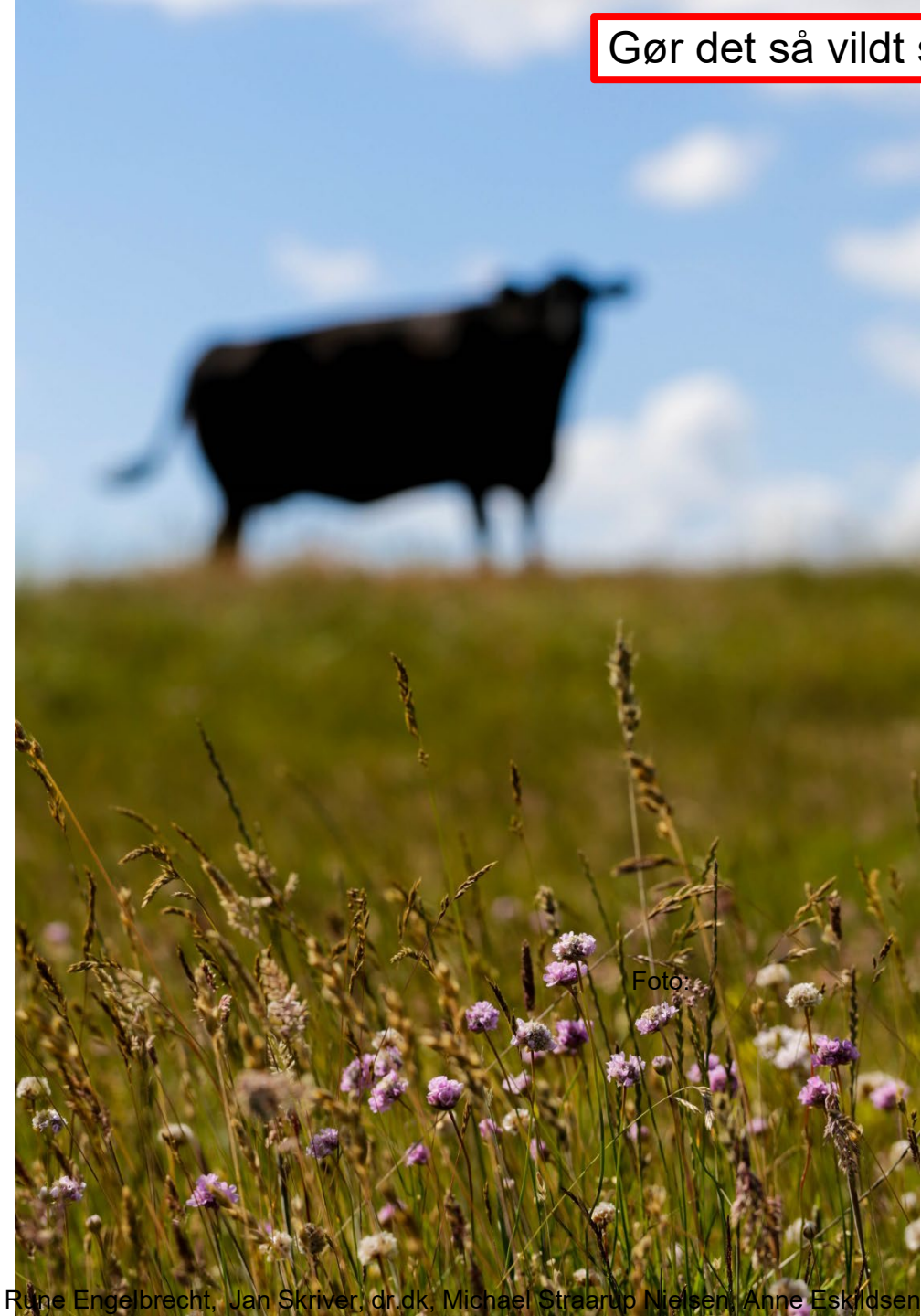

Foto: Rune Engelbrecht, Jan Skriver, dr.dk, Michael Straarup Nielsen, Anne Eskildsen, Andrea Oddershede

Gør det så vildt som muligt – juster og evaluer løbende

Intensiv rotationsgræsning (holistisk græsning)

Negative biodiversitetseffekter er drevet af perioder uden græsning og perioder med for højt græsningstryk

- Overgræsning
- Tramp
- Mangel på kontinuitet (af f.eks. lort)
- Mangel på strukturer (f.eks. krat og høj vegetation)

Positive biodiversitetseffekter er drevet af perioder uden græsning

- Samme effekt med ekstensiv græsning.

Mere viden om græsning og biodiversitet

Meget videreformidles af SEGES i 2019

Biodiversitetsindikatorer

Græsningssystemer

Holistisk græsning

...

Vi ved en del, og forskerne er enige. Se bl.a. her:

NY: Virkemiddelkatalog for natur – de vigtigste mål i biodiversitetsforvaltningen og deres tilhørende virkemidler.

Rasmus Ejrnæs, Hans Henrik Bruun, Jacob Heilmann-Clausen og Beate Strandberg. 2019. Danmarks Naturfredningsforening. https://www.dn.dk/media/45012/virkemiddelkatalog_8-marts.pdf?fbclid=IwAR0umbB5q1nLCwLfF6rBR4TDbNOJY3tyqowl55ESRYW4Y1DFyTf5J1QVUA0

Biodiversitetsindikatorer til en effektbaseret natertilskudsordning

Fløjgaard, C., Nielsen, S.S., Nygaard, B. & Ejrnæs, R. 2018. Biodiversitetsindikatorer til en effektbaseret natertilskudsordning. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 68 s. - Videnskabelig rapport nr. 297. <http://dce2.au.dk/pub/SR297.pdf>

Naturpleje og arealstørrelser med særligt fokus på Natura 2000 områderne.

Fløjgaard, C., Bladt, J. & Ejrnæs, R. 2017. Naturpleje og arealstørrelser med særligt fokus på Natura 2000 områderne. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 58 s. - Videnskabelig rapport fra DCE - Nationalt Center for Miljø og Energi nr. 228.

SEGES <http://dce2.au.dk/pub/SR228.pdf>